

sa

Sektorske analize

ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2016. broj 45 godina 5

ISSN: 1848-8986

HR ODLUČICE I IZVJEŠTAJI

Hrana i piće

Autorice Petra Palić | Ivana Rašić Bakarić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, i to 2,0 posto u 2014. godini te 4,1 posto u 2015. godini. Nakon što je proizvodnja pića zabilježila negativne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, prošle je godine uslijedio blagi oporavak. Industrija pića tako na razini cijele 2015. godine bilježi međugodišnji rast proizvodne aktivnosti od 3,8 posto.

_7 Trendovi

Proizvodna aktivnost industrije hrane i pića još uvijek nije dosegla razinu iz 2008. godine. Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2015. godini smanjena za 0,2 posto u odnosu na 2008. godinu, dok je proizvodnja industrije pića u 2015. godini bila za 11,4 posto manja u odnosu na 2008. godinu.

_12 Vodeća trgovačka društva

Uvid u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane i pića potvrđuje nastavak usporavanja aktivnosti ovog sektora tijekom 2014. godine.

_16 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je sedamnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića (Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku burzu su uvršteni Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Kraš d.d., Zvijezda d.d. i Franck d.d.

_17 Kretanja u industriji hrane i pića u EU-u

Industrija hrane i pića na razini EU-28 u 2015. godini bilježi pad cijena većine poljoprivrednih kultura te pozitivan trend zaposlenosti i izvoza.

_20 Zaključak

Na razini Hrvatske, proizvodnja hrane i pića u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije ostvaruje najveći udio u BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Međutim, analiza trendova i kretanja industrije hrane i pića jasno ukazuje kako u Republici Hrvatskoj ima prostora za unaprjeđenje i dodatni rast u ovoj industriji.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najznačajnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. Bitno je naglasiti da proizvodnja hrane i pića u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije u Hrvatskoj ostvaruje najveći udio u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti.

Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2013. godini iznosio je 4,0 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,1 posto, a proizvodnje pića 0,9 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 28,2 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 21,8 posto, a proizvodnja pića od 6,4 posto.

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja

Izvor: Izračun autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2014.	2015.
Proizvodna aktivnost	2,0	4,1
Zaposlenost	-0,7	0,7
Prosječna bruto plaća	0,0	0,7

Industrija pića	2014.	2015.
Proizvodna aktivnost	-3,1	3,8
Zaposlenost	-6,4	-4,7
Prosječna bruto plaća	1,1	3,8

Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 19,2 posto. Udio industrije hrane je iznosio 17,1 posto, a industrije pića 2,1 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

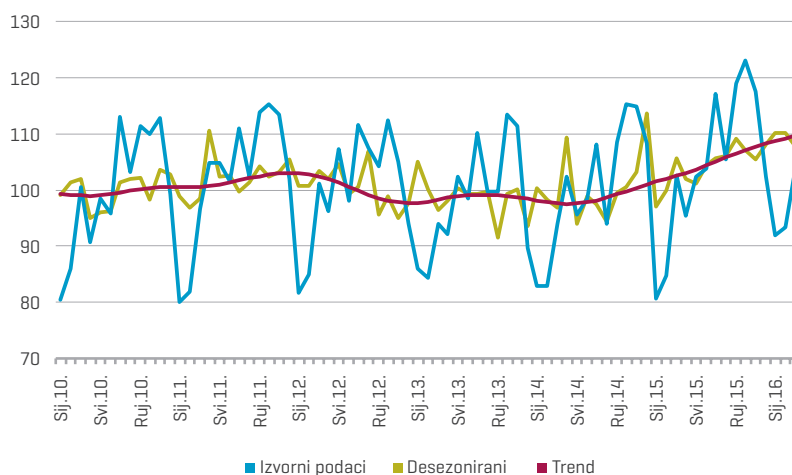
“Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, i to 2,0 posto u 2014. godini te 4,1 posto u 2015. godini.

Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, i to 2,0 posto u 2014. godini te 4,1 posto u 2015. godini. Usporedbe radi, proizvodna aktivnost ove industrije je na međugodišnjoj razini u 2013. i 2012. godini pala za 1,9 posto. Na oporavak ove industrije ukazuju i desezonirani podaci prema kojima je proizvodna aktivnost industrije

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-U HRVATSKE U 2013. GODINI IZNOSIO JE 4,0 POSTO.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

hrane u prvom tromjesečju 2016. godine povećana za 2,3 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Usljed povećanja aktivnosti industrije hrane tijekom 2015. godine, dolazi i do povećanja broja zaposlenih i blagog rasta plaća. Mjesečne bruto plaće u prosincu su 2015. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini realno povećane za 1,2 posto, a nominalno za 0,6 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2015. godine iznosila 6.831 kunu.

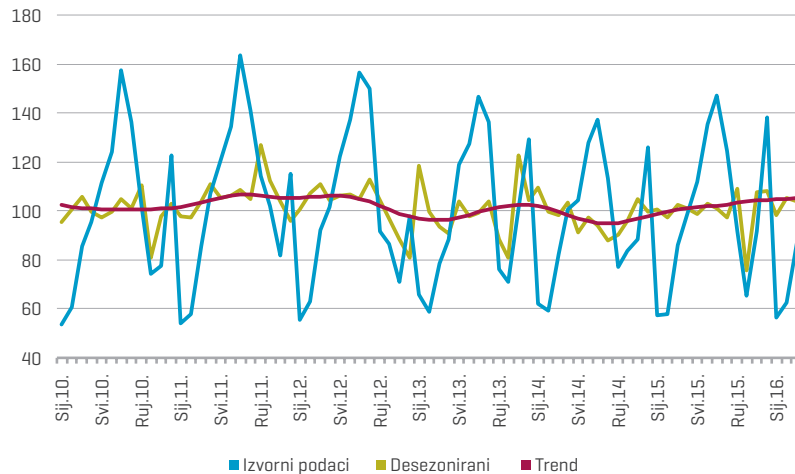
U prosincu 2015. godine zaposlenost je povećana za 0,7 posto u odnosu na isti mjesec 2014. godine. Industrija hrane je tako u prosincu 2015. godine zapošljavala 33.894 radnika.

Nakon što je proizvodnja pića zabilježila negativne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom (pad od 2,2 posto na međugodišnjoj razini u 2013. i od 3,1 posto u 2014. godini), prošle je godine uslijedio blagi oporavak. Industrija pića tako na razini cijele 2015. godine bilježi međugodišnji rast proizvodne aktivnosti od 3,8 posto. Također, prema desezoniranim

podacima proizvodna aktivnost industrije pića u prvom tromjesečju 2016. godine povećana je za 5,7 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, tako da se može govoriti o laganom oporavku ove industrije.

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Usprkos povećanju aktivnosti tijekom 2015. godine, industriju pića obilježava smanjenje broja zaposlenih. Tako je u prosincu 2015. godine ova industrija zapošljavala 4.211 radnika, što je za 4,7 posto manje nego u istom mjesecu 2014. godine. Kada se uspoređuje prosinac 2015. godine s prosincem 2014. godine, prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 6,4 posto, a realno za 7,0. Također, bitno je naglasiti da ova industrijska grana i dalje ima, poslije farmaceutske industrije, proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda te djelatnosti popravaka i instaliranja strojeva i opreme, najviše plaće u sektoru prerađivačke industrije. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2015. godine u industriji pića iznosila je 10.234 kune, što je bilo za 25,5 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 40,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Proizvođačke cijene u proizvodnji prehrambenih proizvoda bilježe manji pad od pada cijena na razini ukupne prerađivačke industrije. Tako su u siječnju 2016. u usporedbi sa siječnjem 2015. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane pale za 2,0 posto, dok su cijene proizvođača pića zabilježile međugodišnji pad od 0,4 posto. Istovremeno su cijene na razini prerađivačke industrije zabilježile pad od 3,1 posto.

Obje industrije, i prehrambena industrija i industrija pića, u razdoblju od siječnja do prosinca 2015. godine bilježe međugodišnji porast proizvodnosti rada. Pri tome proizvodnost rada industrije pića raste brže, i to po stopi od 6,4 posto, dok proizvodnost rada industrije hrane bilježi rast od 4,1 posto. Porast proizvodnosti rada industrije hrane posljedica je bržeg povećanja proizvodne aktivnosti od povećanja zaposlenosti, dok je porast proizvodnosti

“ Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2015. godine u industriji pića iznosila je 10.234 kune, što je bilo za 25,5 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 40,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

rada industrije pića posljedica povećanja proizvodne aktivnosti popraćenog smanjenjem zaposlenosti.

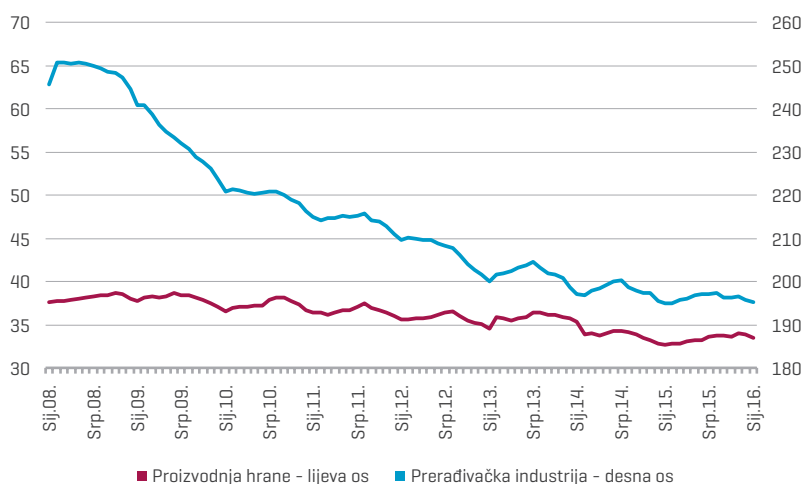
Industrija hrane i pića je u 2015. godine sudjelovala s 10,6 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (9,2 posto industrija hrane i 1,4 posto industrija pića), dok je u ukupnom robnom izvozu Republike Hrvatske sudjelovala s 9,3 posto (8,1 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2015. godine sudjelovala je s 12,1 posto (11,1 posto prehrambena industrija i 1,0 posto industrija pića). Potrebno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2015. godine povećan je za 16,3 posto u odnosu na 2014. godinu, dok je uvoz povećan za 9,1 posto. Industrija pića u 2015. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 13,4 posto, a uvoza od 10,0 posto.

Trendovi

Proizvodna aktivnost industrije hrane i pića još uvijek nije dosegla razinu iz 2008. godine. Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2015. godini smanjena za 0,2 posto u odnosu na 2008. godinu. Smanjenje proizvodnje negativno se odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora. Tako je ova industrija u 2015. godini u prosjeku zapošljavala 33.363 radnika što je 4.212 (ili 12,5 posto) radnika manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Međutim, uslijed bržeg pada zaposlenosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji od pada zaposlenosti u industriji hrane, i dalje se povećava udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u 2008. na 17,0 posto u 2015. godini). Premda opisana kretanja ukazuju na smanjenje zaposlenosti u industriji hrane tijekom posljednjih osam godina, kretanja zabilježena početkom 2016. godine upućuju na zaustavljanje nepovoljnih kretanja.

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od 2008. do 2016. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječna bruto plaća u 2015. godini u industriji hrane bila je nominalno manja za 0,3 posto u odnosu na prosjek 2008. godine (tablica 2). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i plaća na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2008. do 2015. godine, vidljivo je kako su početkom razdoblja u 2008. i 2009. godini plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije.

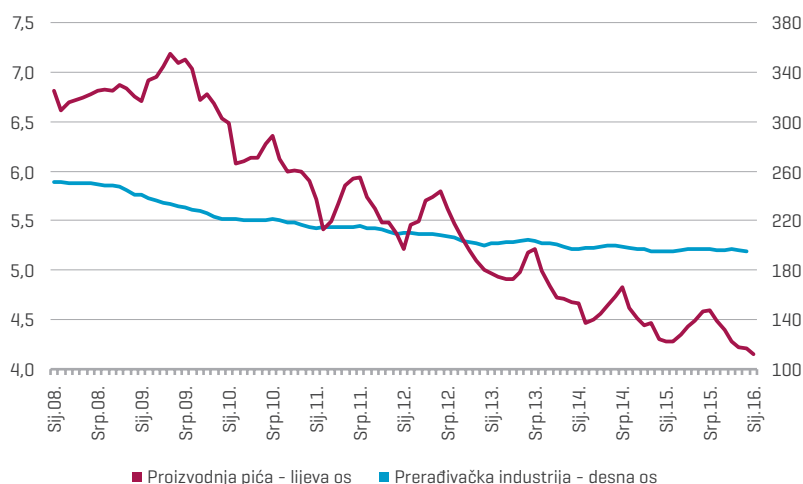
CIJENE PROIZVOĐAČA PIĆA TIJEKOM RAZDOBLJA OD 2008. DO 2014. GODINE BILJEŽE KONTINUIRANI RAST, I TO PO PROSJEČNOJ GODIŠNJOJ STOPI OD 1,8 POSTO.

Nakon 2010. godine plaće isplaćene u prehrambenoj industriji padaju na razinu ispod prosjeka prerađivačke industrije, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile 99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, one u 2015. godini padaju na 92,6 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2015. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kreću se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2008. godine bile na razini 88,2 posto državnog prosjeka, da bi 2015. godine pale na razinu od 82,4 posto.

Ukupna je proizvodnja industrije pića u 2015. godini bila za 11,4 posto manja u odnosu na 2008. godinu. U 2015. godini u industriji pića bilo je u prosjeku zaposleno 4.385 radnika, odnosno 2.387 radnika [35,2 posto] manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, i to s 2,7 posto u 2008. na 2,2 posto u 2015. godini.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2016. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

UVOZ INDUSTRIJE HRANE U RAZDOBLJU OD 2008. DO 2015. GODINE POVEĆAN JE ZA 59,1 POSTO, A IZVOZ ZA 60,7 POSTO.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih šest godina. Tako je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića u 2015. godini bila nominalno veća za 14,5 posto u odnosu na 2008. godinu [tablica 2]. Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2015. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećava.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2008. do 2015.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.543	7.711	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954	8.054
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.568	6.620	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049	7.166
Hrvatska = 100	87,1	85,9	86,1	86,0	86,7	87,5	88,6	89,0
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.656	6.677	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594	6.638
Prerađivačka industrija = 100	101,3	100,9	99,3	97,8	97,2	95,0	93,5	92,6
Hrvatska = 100	88,2	86,6	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9	82,4
Proizvodnja pića (u kunama)	8.657	8.555	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552	9.916
Prerađivačka industrija = 100	131,8	129,2	131,8	135,4	135,0	136,0	135,5	138,4
Hrvatska = 100	114,8	111,0	113,6	116,4	117,0	119,0	120,1	123,1

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Cijene proizvođača hrane su u razdoblju od 2008. do 2013. godine rasle po prosječnoj godišnjoj stopi od 5,9 posto. Međutim, detaljnija analiza kretanja cijena proizvođača ove industrijske grane pokazuje kako je nakon razdoblja kontinuiranog rasta cijena koje je trajalo od 2009. do 2013. godine, u 2014. godini uslijedio njihov pad. Tako su cijene proizvođača prehrambenih proizvoda u 2014. godini bile za 3,0 posto manje u odnosu na 2013. godinu.

S druge strane, cijene proizvođača pića tijekom razdoblja od 2008. do 2014. godine bilježe kontinuirani rast, i to po prosječnoj godišnjoj stopi od 1,8 posto. Cijene proizvođača pića bile su u 2014. godini veće za 1,6 posto u odnosu na 2013., a u 2013. za 3,7 posto u odnosu na prethodnu godinu. U sektorima proizvodnje hrane i pića je u razdoblju 2010.-2014. zabilježen porast proizvodnosti rada (tablica 3). Međutim, on nije posljedica rasta proizvodne aktivnosti, već snažnijeg pada zaposlenosti u odnosu na smanjenje proizvodnje.

Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2014. godini bila je za 14,0 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, proizvodnost se rada u industriji pića povećala za 20,8 posto.

Tablica 3.
Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2014. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2013.	2014.
Prerađivačka industrija	103,9	103,0	103,3	108,0
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114,0
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122,0	120,8

Izvor: Izračun autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2008. do 2015. godine, može se ustvrditi da unatoč globalnoj gospodarskoj krizi dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo veće od povećanja uvoza (tablica 4).

Tablica 4.
Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2008. do 2015.

	2008.	2010.	2012.	2014.	2015.	Indeks 2014./2008.
Proizvodnja hrane						
Izvoz (mil. kuna)	4.415,0	4.410,9	5.344,4	6.102,3	7.094,0	160,7
Prerađivačka industrija (%)	7,0	7,5	8,2	8,8	9,2	131,6
Uvoz (mil. kuna)	8.485,9	7.921,9	10.500,5	12.376,0	13.498,5	159,1
Prerađivačka industrija (%)	6,8	8,8	10,7	11,2	11,1	165,0
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	52,0	55,7	50,9	49,3	52,6	101,0
Proizvodnja pića						
Izvoz (mil. kuna)	728,1	739,4	940,2	941,8	1.068,3	146,7
Prerađivačka industrija (%)	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	120,1
Uvoz (mil. kuna)	722,9	649,3	760,3	1.068,5	1.175,0	162,5
Prerađivačka industrija (%)	0,6	0,7	0,8	1,0	1,0	168,6
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	100,7	113,9	123,7	88,1	90,9	90,3

Izvor: Izračun autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Uvoz industrije hrane u razdoblju od 2008. do 2015. godine povećan je za 59,1 posto, a izvoz za 60,7 posto. Brži rast izvoza od rasta uvoza

“Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2014. godini bila je za 14,0 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, proizvodnost se rada u industriji pića povećala za 20,8 posto.

doveo je do blagog poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i samim time veće pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2015. godine iznosila je 52,6 posto, dok je 2008. godine iznosila 52,0 posto.

S druge strane, izvoz industrije pića je u 2015. godini bio za 46,7 posto veći nego u 2008., a uvoz za 62,5 posto. Pritom, industrija pića u 2015. godini ostvaruje negativnu vanjskotrgovinsku razmjenu, što rezultira nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom ove industrije. Tako je pokrivenost uvoza izvozom industrije pića u 2015. godini iznosila 90,9 posto, dok je primjerice 2012. godine iznosila 123,7 posto.

Vodeća trgovačka društva

Uvid u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane potvrđuje nastavak usporavanja aktivnosti ovog sektora tijekom 2014. godine [tablica 5]. Na usporavanje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2014. godini bili manji za 0,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. Smanjivanje prihoda paralelno sa smanjenjem zaposlenosti dovelo je do nepromijenjene proizvodnosti rada u visini od 1,2 milijuna kuna po zaposlenom. Međutim, deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije kumulativno ostvaruje dobit u 2013. i 2014. godini.

U odnosu na 2013. godinu dobit je povećana u 2014. za čak 83,8 posto. Također, zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Kao i u 2013. godini tri društva članovi su Agrokor grupe (Ledo d.d., PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d. i Zvijezda d.d.), Kraš d.d. je dio Kraš grupe, dok je Franck d.d. dio Franck grupe. Također, unutar deset najboljih u 2014. nalazi se i PPK d.d., dok je iz te skupine izašla Viro tvornica šećera d.d.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane, 2013. i 2014.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d., Vindija d.d., Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Zvijezda d.d., Kraš d.d., Franck d.d. i PPK d.d.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2013.	2014.	2014./2013.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	14.189,0	14.147,0	99,7
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	404,7	741,9	183,3
Broj zaposlenih	11.646,0	11.535,0	99,0
Bruto marža (%)	2,9	5,2	183,9
Profitabilnost imovine (%)	2,6	4,5	174,0
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,2	1,2	100,7
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,0	1,0	93,3
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,6	0,6	100,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,4	101,6

PREMA FINANCIJSKIM PODACIMA VODEĆA TRGOVAČKA DRUŠTVA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI IMAJU POTEŠKOĆA S ODRŽAVANJEM LIKVIDNOSTI.

Deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije kumulativno ostvaruje dobit u 2013. i 2014. godini.

Prema financijskim podacima vodeća trgovačka društva u prehrambenoj industriji imaju poteškoća s održavanjem likvidnosti. Koeffcijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača hrane iznosio je 0,6 u 2014. godini. Pritom je bitno naglasiti da vrijednost koeffcijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 implicira mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. Koeffcijent zaduženosti je u 2014. godini iznosio 0,4, što je neznatno iznad razine iz 2013. godine. Uvidom u financijske pokazatelje može se zaključiti kako vodeća poduzeća u industriji hrane nemaju većih problema sa zaduženošću jer se smatra da je trgovačko društvo relativno zaduženo kada koeffcijent zaduženosti iznosi više od 0,5, odnosno kada vrijednost ukupnih obveza premaši 50 posto vrijednosti ukupne imovine. Unutar analizirane skupine poduzeća prema dostupnim podacima iz Poslovne Hrvatske povećanje prihoda u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu ostvarili su PPK d.d. [12,0 posto], PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d. [10,0 posto], Kraš d.d. [3,9 posto], Dukat d.d. [1,6 posto] i Franck d.d. [0,9 posto]. S druge strane, najveće smanjenje prihoda zabilježili su Zvijezda d.d. [10,3 posto], Vindija d.d. [7,1 posto], Podravka d.d. [4,5 posto] i Ledo d.d. [1,6 posto].

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2014.

Izvor: Izračun autorica prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeffcijent zaduženosti	Koeffcijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Vindija d.d.	2.575,3	0,6	1,9	0,7
PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d.	2.190,6	0,6	1,5	4,1
Podravka d.d.	1.957,9	0,5	0,7	10,3
Dukat d.d.	1.711,9	0,4	1800,2	4,4
Ledo d.d.	1.157,3	0,1	0,9	14,8
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.105,2	0,3	2,0	7,0
Kraš d.d.	891,1	0,5	2,7	2,3
Zvijezda d.d.	882,9	0,2	2,6	5,3
PPK d.d.	869,7	0,5	4,4	1,9
Franck d.d.	804,9	0,4	27,2	3,0

PREMA FINANCIJSKIM POKAZATELJIMA ZA DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE PIĆA MOŽE SE ZAKLJUČITI KAKO JE TIJEKOM 2014. GODINE SMANJENA AKTIVNOST OVOG SEKTORA.

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti kako je tijekom 2014. godine smanjena aktivnost ovog sektora [tablica 7]. Naime, bruto dobit bilježi međugodišnji pad od čak 18,3 posto, dok su ukupni prihodi deset vodećih proizvođača pića u 2014. smanjeni za 3,7 posto u odnosu na 2013. godinu. Međugodišnje smanjenje prihoda uz istovremeno blago povećanje zaposlenosti [broj zaposlenih povećan je za 0,6 posto] za posljedicu je imalo smanjenje proizvodnosti rada za 4,3 posto.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2013. i 2014.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Jamnica d.d., Zagrebačka pivovara d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Maraska d.d., Slavonija slad d.o.o., Agrolaguna d.d. i Imota d.d.

Izvor: Izračun autorica prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

	2013.	2014.	2014./2013.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	5.194,6	5.001,4	96,3
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	735,7	601,4	81,7
Broj zaposlenih	3.750,0	3.771,0	100,6
Bruto marža (%)	14,2	12,0	84,9
Profitabilnost imovine (%)	10,7	8,1	75,7
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,4	1,3	95,7
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,9	0,9	91,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,2	1,1	108,1
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,5	98,8

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 7. U usporedbi s vodećim proizvođačima hrane, vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića obilježava veća likvidnost tijekom 2014. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,1 u 2014. te 1,2 u 2013. godini. Pritom najveću likvidnost u 2013. godini bilježi Jamnica d.d., zatim slijede Zagrebačka pivovara d.o.o., Slavonija slad d.o.o. i Badel 1862 d.d. Može se zamijetiti kako su sva navedena društva značajno popravila likvidnost u odnosu na 2013. godinu. S druge strane, u 2014. godini problem s likvidnošću imali su Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Agrolaguna d.d. i Imota d.d.

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2014.

Izvor: Izračun autorica prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Jamnica d.d.	1.505,3	0,2	2,9	15,2
Zagrebačka pivovara d.o.o.	914,1	0,6	2,4	23,1
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	818,5	0,4	0,8	6,5
Heineken Hrvatska d.o.o.	695,2	0,4	0,7	20,3
Badel 1862 d.d.	295,7	1,0	1,5	-14,9
Carlsberg Croatia d.o.o.	294,7	0,4	1,3	-5,9
Maraska d.d.	149,8	0,8	1,2	-17,6
Slavonija slad d.o.o.	147,6	0,8	1,7	-4,5
Agrolaguna d.d.	102,7	0,4	0,5	0,6
Imota d.d.	77,9	1,1	0,4	76,6

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“ Indeks CROBEXnutris u 2015. godini zabilježio je pad od 2,9 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Na Zagrebačkoj burzi uvršteno je sedamnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića (Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku burzu su uvršteni Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Kraš d.d., Zvijezda d.d. i Franck d.d. Prema posljednjim podacima u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se tri proizvođača hrane, i to Ledo d.d. (s težinom u indeksu od 9,95 posto), Podravka d.d. (s težinom u indeksu od 10,03 posto) i Kraš d.d. (s težinom u indeksu od 2,34 posto). Što se tiče sektorskog indeksa CROBEXnutris, kojim se prate prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane, uvjet za uvrštenje je najmanje 70 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen (pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu). Bazni datum je 21. veljače 2013., a bazna vrijednost je 1.000. U sastavu ovog indeksa su trenutno dionice Atlantic grupe d.d., Belja d.d., Kraša d.d., Leda d.d., Podravke d.d. i Vupika d.d. Indeks CROBEXnutris u 2015. godini zabilježio je pad od 2,9 posto u odnosu na prethodnu godinu. U usporedbi s prvim tromjesečjem 2015., CROBEXnutris je u prvom tromjesečju 2016. pao za 7,5 posto.

“ U odnosu na 2014. godinu udio sektora proizvodnje hrane se povećao s 8 posto na 9 posto tržišne kapitalizacije i 16 posto ukupnog prometa Zagrebačke burze u 2015. godini.

Na značaj sektora proizvodnje hrane ukazuju i podaci o tržišnoj kapitalizaciji i prometu dionicama društava iz te djelatnosti. Prema izvještaju o pregledu trgovine na Zagrebačkoj burzi u 2015. godini¹ sektor proizvodnje hrane čini značajan udio u ukupnoj tržišnoj kapitalizaciji i ukupnom prometu ostvarenom na Zagrebačkoj burzi. U odnosu na 2014. godinu udio se povećao s 8 posto na 9 posto tržišne kapitalizacije, dok se udio sektora proizvodnje hrane s 13 posto u 2014. godini povećao na 16 posto ukupnog prometa Zagrebačke burze u 2015. godini.

¹ Zagrebačka burza, Pregled trgovine u 2015. godini, [http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE 2015.pdf](http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE%202015.pdf).

Kretanja u industriji hrane i pića u EU-u²

— Industrija hrane i pića jedan je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji i u tom se smislu nalazi ispred drugih značajnih sektora [npr. ispred automobilske industrije]. Proizvodnju u industriji hrane i pića karakterizira stabilan rast.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-28

Izdvojeno promatrajući desezonirane podatke i kretanja u prvom tromjesečju 2015. godine može se zapaziti blagi pad aktivnosti u odnosu na prethodno tromjesečje, i to za 0,6 posto.³ Iako je kod većine analiziranih zemalja članica ostvaren rast proizvodne aktivnosti na godišnjoj razini, smanjenje proizvodne aktivnosti industrije hrane i pića zabilježeno je u Estoniji, Finskoj, Italiji i Njemačkoj, te u Latviji, Portugalu i Švedskoj gdje je taj pad veći i od 5 posto što na koncu doprinosi skromnom padu proizvodne aktivnosti na razini EU-28.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend pada cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2014. godine nastavio se i u 2015. godini. Ključni čimbenici koji stoje iza ovakvih kretanja leže u obilnim globalnim isporukama hrane i pića, sporom gospodarskom rastu, oslabljenoj svjetskoj potražnji i niskim cijenama energenata.

Zadnje tromjesečje 2015. godine u odnosu na isto razdoblje u 2014. godini na europskom tržištu hrane bilježi pad cijena većine poljoprivrednih kultura

² Preuzeto iz izvještaja koji objavljuje i izrađuje udruženje europskih proizvođača hrane i pića FoodDrinkEurope [FoodDrinkEurope, 2016]. Članstvo u udruženju FoodDrinkEurope ima Hrvatska udruga poslodavaca – Udruga prehrambene industrije i poljoprivrede te Agrokor grupa, kao predstavnik vodećih proizvođača hrane i pića.

³ Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Hrvatsku, Luksemburg, Maltu, Slovačku, Sloveniju i Veliku Britaniju nisu bili dostupni.

ZAPOSLENOST U INDUSTRIJI HRANE I PIĆA NASTAVLJA POZITIVAN TREND I NADMAŠUJE KRETANJE ZAPOSLENOSTI NA RAZINI UKUPNOG GOSPODARSTVA EU-28.

“Zadnje tromjesečje 2015. godine u odnosu na isto razdoblje u 2014. godini na europskom tržištu hrane bilježi pad cijena većine poljoprivrednih kultura izuzev kakaa i kukuruza.

izuzev kakaa i kukuruza. Pad cijena zabilježen je kod meke pšenice, šećera, obranog i punomasnog mlijeka u prahu te sojinog i repinog ulja.

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28

Zaposlenost u industriji hrane i pića nastavlja pozitivan trend i nadmašuje kretanje zaposlenosti na razini ukupnog gospodarstva EU-28. Pozitivan trend rasta potvrđuje i činjenica da se zaposlenost u zadnjem tromjesečju 2015. godine u usporedbi sa zadnjim tromjesečjem 2010. godine povećala za 1,9 posto. Također, 2015. godina bilježi povećanje zaposlenosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji od 1,1 posto, a u industriji hrane i pića od 0,8 posto. Najveći porast zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28 u posljednjem tromjesečju 2015. godine u odnosu na posljednje tromjesečje 2014. godine bilježe Velika Britanija [7,6 posto], Rumunjska [3,4 posto] i Njemačka [1,9 posto].

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-28

Izvoz hrane i pića u Europskoj uniji udvostručio se u proteklom desetljeću dosegnuvši 91,7 milijardi eura u 2014. godini. Izvozilo se uglavnom [više od četvrtine ukupnog izvoza] u zemlje koje nisu članice Europske unije⁴. Na većini tržišta se izvoz iz zemalja EU-28 povećao, uz iznimku Rusije gdje se izvoz u prvom tromjesečju 2015. godine smanjio za 52,5 posto u odnosu na isto razdoblje 2014. godine.

Tijekom prvog tromjesečja 2015. godine izvoz industrije hrane i pića na razini EU-28 povećao se za 6 posto u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine.

⁴ Najviše se izvozilo u SAD, Kinu, Švicarsku, Japan i Hong Kong.

Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u prvom tromjesečju 2015. godine bilježe pekarski proizvodi i tjestenina [10,28 posto], mesni proizvodi [9,69 posto] te ulja i masti [9,54 posto].

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe čokolada i slatkiši [16,96 posto], prerađeno voće i povrće [12,66 posto] te riba i morski proizvodi [9,48 posto]. Značajan pad uvoza bilježi samo šećer [34,63 posto].

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-28,
industrija hrane i pića, u
milijunima eura

Izvor: FoodDrinkEurope, 2015.

Izvoz	1. tromjesečje 2014.	1. tromjesečje 2015.	Postotna promjena 2014.-2015.
Mesni proizvodi	2.404	2.637	9,69
Prerađeno voće i povrće	1.309	1.431	9,32
Ulja i masti	1.195	1.309	9,54
Mliječni proizvodi	2.838	2.475	-12,79
Pekarski proizvodi i tjestenina	856	944	10,28
Gotova jela i obroci	867	888	2,42
Vino	1.899	2.067	8,85
Čokolada i slatkiši	1.237	1.293	4,53
Uvoz	1. tromjesečje 2014.	1. tromjesečje 2015.	Postotna promjena 2014.-2015.
Mesni proizvodi	1.651	1.793	8,60
Prerađeno voće i povrće	1.943	2.189	12,66
Ulja i masti	3.850	3.987	3,56
Vino	538	577	7,25
Čokolada i slatkiši	631	738	16,96
Mlinarski i škrobni proizvodi	436	459	5,28
Riba i morski proizvodi	3.757	4.113	9,48
Prerađeni čaj i kava	476	517	8,61
Šećer	589	385	-34,63

Zaključak

“Nova strategija razvoja industrije hrane i pića u Hrvatskoj trebala bi biti utemeljena na primjerima izvrsnosti razvijenih zemalja, povezivanju s poljoprivrednim i turističkim sektorom te povećanju korištenja bespovratnih sredstava iz fondova Europske unije.

Industrija hrane i pića ističe se kao najveća grana prerađivačke industrije u Europskoj uniji. Unija je najveći izvoznik hrane i pića u svijetu. Međutim, u posljednjih nekoliko godina industrija hrane i pića na razini EU-28 zabilježila je pad tržišnog udjela na nekim izvoznim tržištima, zbog povećanog tržišnog natjecanja i različitih trgovinskih barijera. Na razini Hrvatske, proizvodnja hrane i pića u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije ostvaruje najveći udio u BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 19,2 posto, te se očekuje kako će se ovaj trend nastaviti i tijekom cijele sljedeće godine. Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta u posljednje dvije godine. Uslijed povećanja aktivnosti industrije hrane i blagog rasta plaća tijekom 2015. godine, dolazi i do zaustavljanja nepovoljnih kretanja zaposlenosti početkom ove godine. Industrija pića na razini cijele 2015. godine i u prvom tromjesečju 2016. bilježi međugodišnji rast proizvodne aktivnosti, tako da se može govoriti i o laganom oporavku ove industrije. Međutim, iako se povećava aktivnost tijekom 2015. godine, industriju pića obilježava smanjenje broja zaposlenih. Industrija hrane i pića u 2015. godini sudjelovala je s 10,6 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije. Pritom je potrebno napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit.

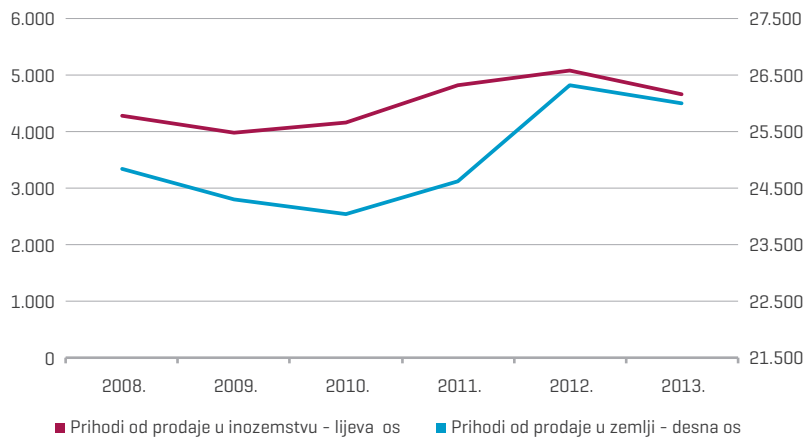
U tu svrhu na temelju baze podataka Ekonomskog instituta, Zagreb za razdoblje od 2000. do 2014. godine provedena je kratka analiza kretanja prihoda od prodaje prehrambenih proizvoda i pića.

Na slici 5 može se zamijetiti u 2011. i 2012. godini rast prihoda u zemlji i u inozemstvu od prodaje prehrambenih proizvoda u odnosu na ranije godine, dok 2013. godinu karakterizira lagani pad prihoda na međugodišnjoj razini.

PRIHOD OD PRODAJE PIĆA U INOZEMSTVU IMA
POZITIVAN TREND KRETANJA TE SE POVEĆAVA U
RAZDOBLJU OD 2008. DO 2013. GODINE.

Slika 5.
Kretanje prihoda od
prodaje prehrambenih
proizvoda u zemlji i
inozemstvu, u milijunima
kuna

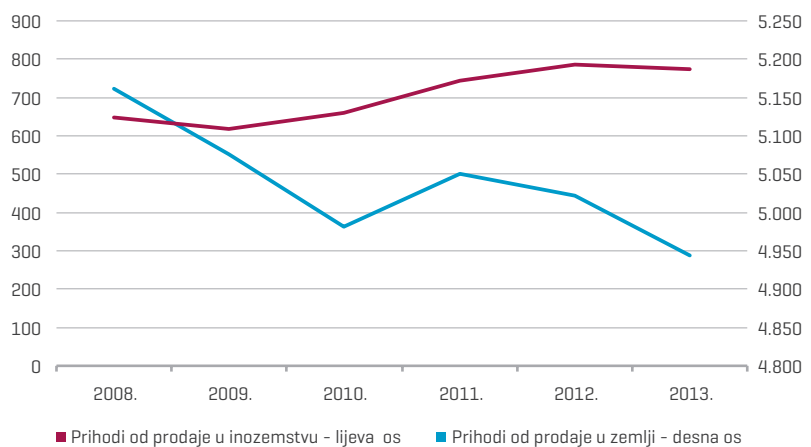
Izvor: Ekonomski institut, Zagreb
prema podacima Blokade.hr.

Slika 6 vjerno prikazuje kako je u 2008. godini prihod od prodaje pića u zemlji bio najveći te se nakon toga pojavljuje negativan trend, s iznimkom 2011. godine kad je ostvaren značajan prihod od prodaje pića u zemlji. S druge strane, prihod od prodaje pića u inozemstvu ima pozitivan trend kretanja te se povećava u razdoblju od 2008. do 2013. godine.

Slika 6.
Kretanje prihoda od
prodaje pića u zemlji i
inozemstvu, u milijunima
kuna

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb
prema podacima Blokade.hr.

Analiza trendova i kretanja industrije hrane i pića jasno ukazuje kako u Republici Hrvatskoj ima prostora za unaprjeđenje i rast u ovoj djelatnosti. Potencijal za rast ove industrije leži i u sinergijskom udruživanju s poljoprivrednom i turističkom industrijom. U Hrvatskoj je javnosti dijelom prepoznat problem s kojim se susreće poljoprivredno-prehrambeni sektor te je 2014. godine *Poslovni dnevnik* započeo s projektom “Snaga hrvatske hrane” u okviru kojeg su održane tri konferencije. Projekt “Snaga hrvatske hrane” iniciran je s ciljem povezivanja proizvođača, predstavnika relevantnih državnih i lokalnih institucija te znanstvene zajednice u svrhu poticanja i promoviranja novih ideja, koncepata i prijedloga koji bi rezultirali povećanjem hrvatskih kapaciteta proizvodnje hrane kao ključnog preduvjeta budućeg održivog ekonomskog razvoja. U razvijenim društvima sinergijski razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije vrlo je važan strateški cilj i jedan od primarnih nacionalnih interesa. O važnosti sinergije poljoprivrede i prehrambene industrije svjedoči i zajednička poljoprivredna politika Europske unije. Hrvatski izvoz hrane unazadila je činjenica da od osamostaljenja RH nije realiziran kvalitetan strateški dokument u kojem bi se iskoristili zemljopisno-klimatski potencijali te omogućio dugoročno održivi razvoj poljoprivredno-prehrambenog sektora.⁵

Perspektive budućeg razvoja industrije hrane i pića prema dokumentu “Industrijska strategija Hrvatske od 2014. do 2020. godine” leže u razvitku strategije poslovanja za domaće i strana tržišta, unaprjeđenju proizvodnog portfelja na način da se prilagodi željama i potrebama potrošača, optimizaciji lanca opskrbe koja uključuje optimizaciju nabave, povećanju učinkovitosti proizvodnih procesa i produktivnosti rada, upravljanju logistikom i kompleksnošću portfelja. Pritom je jasno kako bi nova strategija razvoja industrije hrane i pića u Hrvatskoj trebala biti utemeljena na primjerima izvrsnosti razvijenih zemalja, povezivanju s poljoprivrednim i turističkim sektorom te povećanju korištenja bespovratnih sredstava iz fondova Europske unije.

⁵ Poslovni dnevnik (2016).

Literatura:

Agencija za investicije i konkurentnost, <http://www.aik-invest.hr/sektori/prehrambena-industrija/> [pristupljeno 6. svibnja 2016.].

FoodDrinkEurope, 2015, http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_Economic_Bulletin_-_Q4_of_2014.pdf [pristupljeno 5. svibnja 2016.].

FoodDrinkEurope, 2016, http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_Economic_Bulletin_Q4_2015_final.pdf [pristupljeno 5. svibnja 2016.].

Poslovni dnevnik, 2016, "Konferencija: Snaga hrvatske hrane 2016.", <http://www.poslovni.hr/events/shh2016> [pristupljeno 9. svibnja 2016.].

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, v. d. ravnateljja

Glavni urednik

Goran Buturac

Autorice analize

Petra Palić i Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Doris Baničević

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Telekomunikacije izlazi u lipnju 2016.